

A R A B Ū P A S A K O S

TŪKSTANTIS IR VIENA NAKTIS

A R A B Ū P A S A K O S

TŪKSTANTIS IR VIENA NAKTIS

Vertė Juozas Balčikonis

VILNIUS 2022

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt.

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Pirmasis leidimas lietuvių kalba:
Valstybinė grožinės literatūros leidykla, Vilnius, 1958
Vertė Juozas Balčikonis
Iliustravo Jiří Třnka

© Dainius Ruzas, vertimas į lietuvių kalbą, 2022

© „Tyto alba“, 2022

ISBN 978-609-466-706-0

Kaip atsirado pasakos „Tūkstantis ir viena naktis“

Senovėj viešpatavo Persijoje galingas sultonas Šachrijaras. Už jo teisingą ir išmintingą valdymą žmonės jį praminė g e r u o j u. Tas sultonas turėjo pačią, labai ją mylėjo ir jau-tėsi laimingas. Bet neilgai truko jo laimė.

Prie sultono kiemo gyveno viena princesė, turėjusi viltį, kad valdovas ją ves. Bet sultonui ji netiko, ir jis paėmė kitą moterį. Iš pavydo ir pykčio ta princesė nusprendė ją nužudyti, nes ji buvo vienintelė kliūtis atsisėsti jai į sostą. Todėl ji nematant įmaišė sultonienei į gėrimą stiprių nuodų, o ta eidama gulti juos išgėrė.

Neapsakomas buvo sultono širdies skausmas, kai kitą rytą atsikėlęs rado pačią nebegyvą. Ir visa tauta jos gailėjo. Netrukus paaiškėjo, kas ir kaip sultonienę nužudė.

Baisios mirties nuo budelio rankos sulaukė žudikė, bet kokią naudą turėjo iš to sultonas? Iš mirusiųjų pačios nebeprickėlė. Kiaurus metus gedėjo pačios sultonas užsidaręs vienas ir pamiršęs visus valdymo reikalus.

Kai pagaliau vėl paėmė į savo rankas valdžią, kurią buvo laikinai pavedęs didžiajam viziriui, jis pasidarė visai kito niškas žmogus. Pirmiau jis buvo geros širdies ir visiems malonus, paskui tapo piktas, žiaurus ir negailestingas.

Jis apie nieką daugiau negalvojo, kaip tik apie kerštą, apie kerštą visai moterų giminei. Turėjo atsakyti visos moterys už vienos nusidėjimą. Jis išleido paliepimą kasdien jam atvesti naują pačią, paėmus kieno nors dukterį, ir ją kitą rytą nužudyti.

Taip darė apskritus metus. Viena jauna mergaitė paskui kitą guldė galvas po budelio kirviu. Nepasotinamas buvo jo kraujo troškimas. Visas kraštas iš baimės drebėjo ir dejavo, ir žmonės dabar jį praminė b a i s i u o j u.

Veltui mėgino didysis viziris sulaikyti valdovą nuo jo baisaus žiaurumo. Sultonas pagrasė jį patį nužudyti, jei drįs daugiau jam prikaišioti, ir tas turėjo nutilti.

Nematydama kitos išeities iš tos baisios visą kraštą užgulusios nelaimės, vienturtė didžiojo vizirio duktė vardu Šecherazada, drąsi ir sumani mergaitė, sugalvojo būdą viena sustabdyti nekalto kraujo liejimą, nors ir pačiai reiktų netekti galvos.

Visaip mėgino didysis viziris atkalbėti dukterį nuo jos

sumanymo, bet niekas nepadėjo. Baisiai nusimineš tėvas gavo pats savo dukterį nuvesti sultonui.

– Nemanyk, – tarė jam sultonas, – kad aš pasigailėsiu tavo dukters, ji turės mirti kaip ir kitos!

Buvo iškeltos puikios vestuvės, ir sosto salėje Šecherazada buvo paskelbta karaliene.

Kada sultonas, kaip to reikalavo Rytų krašto papročiai, vakarieniavo kartu su savo nauja pačia, šalimais su ja sėdėdamas, pirmą kartą pastebėjo Šecherazados malonų veidą, kurį lig tol matė tiktai uždengtą. Šecherazada turėjo nepaprastą dovaną gražiai ir patraukliai pasakoti ir paprašė sultono leisti jai apsakoti vieną istoriją, kurios klausytis labai mėgęs jos tėvas, didysis viziris.

Sultonas sutiko, ir gudri mergaitė ėmė taip gražiai pasakoti, jog valdovas nepamatė, kaip greitai laikas praėjo. Jis tiesiog negalėjo savo akių atitraukti nuo gražiosios pasakotojos lūpų ir atsigerėti jos maloniu balsu, žavėjusiu jo ausis.

Taip jie abudu nepamatė, kaip praėjo naktis. Jau pirmas užtekančios saulės spindulys švystelėjo pro langą, ir aukšto mečetės minareto muedzinas garsiai paskelbė tikintiesiems maldos valandą.

Šecherazada buvo tik įpusėjus savo pasakojimą. Ji sustojo laukdama iš sultono burnos paliepimo ją nužudyti. Lig tol pirmasis saulės spindulys buvo mirties ženklas valdovo aukai.

Šiandien jis delsė ištartį savo paliepimą, nes kraujo troškimas susidūrė su jo smalsumu išgirsti pasakojimo galą.

Pagaliau smalsumas nugalėjo. „Tegu ji dar vieną dieną pagyvena“, – pagalvojo jis ir liepė jai vakare baigti savo pasakojimą, o kitą rytą jau pasirengti mirti.

Šecherazada praleido tą dieną iš širdies dėkodama Alachui už jos pirmą pasisekimą ir prašydama jo tolesnės malonės. Jos tėvas ir visas miestas didžiai stebėjosi, kad sultonas šiandien pirmą kartą po daug laiko neliepė žudyti savo pačios. Jie karštai meldė aukštybių viešpatį, kad jis teiktųsi duoti valdovui naują dvasią.

Pilna geros vilties vakare Šecherazada pradėjo pasakoti toliau. Savo gražiu pasakojimu vėl sužavėjo sultoną ir mokėjo taip gudriai padaryti, kad kitas rytas ją užtiko įdomiausioj istorijos vietoj. Sultonas vėl baisiai norėjo išgirsti pabaigą ir davė jai pagyventi dar vieną dieną.

Taipėjo toliau dienos, savaitės ir mėnesiai, kol galop sultonas pamilo Šecherazadą ir visai nebegalvojo jos žudyti. Ji laimėjo sultono meilę, ir ledas, tiek laiko kaustęs jo širdį, pradėjo tirpti. Juk sultonas Šachrijaras iš prigimties buvo geras ir kilnus, tik begalinis skausmas dėl pirmosios pačios netekimo jį padarė baisiu tironu.

Šecherazada pasiekė savo tikslą. Kai ji taip išpasakojo tūkstantį ir vieną naktį, sultono įtūžimas tartum rūkas išnyko.

Jis suprato Šecherazados tikslo kilnumą, dabar ją mylėjo ne mažiau kaip savo pirmąją pačią. Jis vėl tapo savo tautai geras, išmintingas ir teisingas valdovas. Dar daug metų viešpatavo laimingai su savo mylimąja Šecherazada.

Sultonas liepė savo raštininkams surašyti visas Šechezados jam sakytas pasakas, ir tuo būdu atsirado pasakos „Tūkstantis ir viena naktis“.

Jos pasiekė ir mus. Gražiausios pasakos yra sudėtos į šią knygą. Tegu jos moko jaunuosius skaitytojus jose iškeltų dorybių ir išminties, tegu suteikia jiems daug tikro džiaugsmo.

Pirklys ir džinas

Labai seniai gyveno toks pirklys, jis turėjo daug žemės, prekių ir pinigų. Kartą jam reikėjo keliauti toli su svarbiais reikalais. Jis jojo raitas, įsidėjęs nemažą krepšį sausainių su datulėmis, nes jo kelias ėjo per didelę dykumą, kur negalėjo gauti jokių valgomų daiktų. Tą vietą jis pasiekė laimingai, atliko reikalus ir grįžo jau atgal.

Ketvirtą kelionės dieną išvargintas kepinančios saulės pasuko iš kelio, norėdamas pailsėti po medžiais, po kuriais rado šaltinį skaidraus vandens. Nulipęs nuo balno pririšo arklių prie medžio, atsisėdo pas šaltinį ir ėmė valgyti iš savo krepšio sausainius ir datules. Valgydamas datules mėtė kaulėlius į visas puses. Būdamas geras musulmonas po valgymo nusimazgojo veidą, rankas ir kojas ir atsiklaupęs ėmė melstis.

Besimelsdamas jis išvydo artinantis prie jo neregėto di-

dumo bjaurią būtybę ir mojuojant išlenktu kardu. Tai buvo džinas, pikta dvasia.

Priėjęs arčiau džinas sukriokė baisiu balsu:

– Kelkis, aš turiu nukirsti su tuo kardu tavo galvą už mano sūnaus nužudymą!

Baisiai išsigandęs tų žodžių pirklys, drebedamas iš baimės, atsakė:

– Kaip aš galėjau nužudyti tavo sūnų, kad aš jo visai ne pažįstu ir niekadęs nemačiau?

– Sakyk, ar atsisėdęs čia, – klausė džinas, – netraukei datulių iš savo krepšio ir valgydamas nemėtei kaulelių į visas puses?

– Tiesa, taip buvo, kaip tu sakai, – atsiliepė pirklys. – Tikra tiesa!

– Kai tu mėtei taip kaulelius, – toliau kalbėjo džinas, – ėjo mano sūnus pro šalį, vienas kaulelis pataikė jam į akį ir užmušė jį. Už tai aš turiu nužudyti tave!

– O viešpatie, dovanok man! – sušuko pirklys.

– Jokio dovanojimo, – tarė griežtai džinas, – jokio pasigailėjimo! Teisybė reikalauja nužudyti tą, kas nužudė kitą!

– Aš sutinku su tuo, – atsakė pirklys, – bet aš tikrai nenužudžiau tavo sūnaus. O jei ir būčiau nužudęs, būčiau tai padaręs iš nežinojimo. Todėl prašom atleisti ir dovanoti man gyvybę.

– Ne, ne, – atkirto piktai džinas. – Tu nužudei mano sūnų, o aš nužudysiu tave!

Sulig tais žodžiais griebė jis pirklių už rankos, trenkė kniūpsčią į žemę ir išitraukė kardą kirsti galvą.

Pamatęs džino kardą, iškeltą ties savo galva, pirklys sušuko:

– Leisk man pasakyti vieną žodį! Palauk metus mane žudyti, duok atsisveikinti su pačia ir vaikais ir padalinti jiems turta. Aš prižadau lygiai tą pačią dieną po metų sugrįžti prie tų medžių ir atiduoti savo galvą.

– Ar tą prižadėjimą duodi Alacho akyse? – tarė džinas.

– Alacho akyse! – tvirtai atsakė pirklys. – Mano prižadėjimu gali pasitikėti!

Tada džinas paleido jį iš rankos ir tą akimirką išnyko.

Kai pirklys sugrįžęs apsakė, kas jam nutiko su džinu, jo pati ėmė balsu raudoti, muštis į krūtinę ir rauti sau plaukus nuo galvos. Vaikai taip pat labai gailėjo tėvo ir gaudžiai visi verkė, jokie žodžiai negalėjo jų nuraminti. Pats tėvas, matydamas tokių namiškių sielvartą, kartu su visais ašarojo.

Netruko praeiti metai, ir jis turėjo keliauti. Kelionei nieko daugiau neėmė, tik įsidėjo įkapes. Neapsakomas jam suspaudė širdį skausmas, kai pradėjo sakyti pačiai ir vaikams sudieu. Taip gaudžiai atsisveikinęs su artimaisiais jis nuvyko į tą vietą, kur buvo prižadėjęs džinui.

Atsisėdo ten pas šaltinį ir nuliūdęs laukė pasirodant džino. Belaukdamas pamatė ateinant keleivį su stirna. Kai jie pasisveikino, keleivis paklausė, ką jis čia veikia tokioj vietoj, kur nieko nėra.

Pirklys apsakė visą istoriją, ir keleivis labai stebėjosi.

Bešnekučiuojant pirkliui su keleiviu, atsivedusiu stirną, staiga priėjo kitas keleivis su dviem juodais šunimis. Išgir-

dęs, kaip atsirado pirklys toj dykumoj, jis panorėjo kiek palaukti su jais ir pažiūrėti, kas toliau bus.

Netrukus jie pamatė tirštą dulkių debesį sukantis viesulu ir lekiant artyn. Visai prisiartinęs viesulas išnyko, ir staiga pasirodė džinas. Nė nepasisveikinęs jis tiesiai priėjo prie pirklio, iškėlęs aukštyn karda pagriebė jį už rankos ir tarė:

– Stok, atėjo tau galas už mano sūnaus nužudymą!

Pirklys ir tie abudu nepažįstami keleiviai pradėjo balsu raudoti.

Kai tas keleivis, kur buvo atsivedęs stirną, pamatė džiną pagriebus pirklių ir užsimojus kardu kirsti jam galvą, puolė keliais prieš jį ir bučiuodamas jo kojas ėmė maldauti:

– Dvasių viešpatie, aš labai žemai prašau sulaikyti savo rūstybę ir leisti man apsakyti savo gyvenimo istoriją ir istoriją tos stirnos, kurią čia regi, ir, jei ji pasirodys nepaprastė ir nuostabė už to pirklio istoriją, tikiuosi, tu dovanosi tam nelaimingam žmogui pusę jo kaltybės!

Džinas kiek pagalvojo ir pagalvojęs tarė:

– Gerai, sutinku!

Tada tas keleivis su stirna apsakė savo istoriją.

KELEIVIS SU STIRNA

Ta stirna, kur čia matote, yra mano pati. Ją vedžiau, kai ji buvo dvylikos metų, mes pragyvenom kartu dvidešimt metų ir neturėjom vaikų.

Aš norėjau turėti įpėdinį ir išūnijau vergės vaiką. Mano pati iš pavydo ėmė nekęsti to vaiko ir jo motinos, bet savo neapykantą mokėjo gerai slėpti, ir aš sužinojau tai, kada buvo per vėlu.

Kartą aš ilgai buvau kelionėj, ji mokėjo kerėti, pavertė vaiką į jaučiuką, o jo motiną į karvę, ir juos abudu pavedė ganyti mano kerdžiui.

Sugrižęs pačios paklausiau, kur yra vaikas ir jo motina. Pati man atsakė:

– Ta vergė mirė, o kur pasidėjo tavo išūnis, aš nieko nežinau, bus jau dvejetas mėnesių, kaip jo nebematau.

Vergės aš labai gailėjau, o dėl dingusio sūnaus turėjau tvirtą viltį, kad jis netrukus atsiras. Bet praėjo aštuonetas mėnesių, ir nieko apie jį vis nebuvo girdėti. Artinantis didžiajai Bairamo šventei, liepiau kerdžiui atvesti man riebią karvę aukai. Jis atvedė, o kai aš norėjau ją aukoti, ji ėmė gailiai baubti, iš jos akių riedėjo ašaros. Tai buvo labai nepaprasta, man jos pagailo pjauti, ir aš liepiau kerdžiui atvesti kitą karvę.

Tai girdėdama, mano pati baisiai įniršo dėl mano pasigailėjimo ir piktai sušuko:

– Ar tu iš galvos kraustaisi, seni? Neieškok kitos, aukok šitą karvę! Nerasi gražesnės ir tinkamesnės šventei!

Nenorėdamas bartis su pačia, liepiau kerdžiui, turėjusiam kietesnę širdį kaip aš, paaukoti tą pačią karvę. Bet nulupęs kailį rado jos tik vienus kaulus, nors anksčiau rodėsi ji labai riebi.

– Šventės aukai tie kaulai netinka, – tariau aš jam, – atiduok elgetoms ar dėk kur sau nori. Jei turi riebę veršį, atvesk man jos vietoj.

Jis atvedė riebę veršį, kuris pamatęs mane šoko su tokiu smarkumu į mano pusę, jog nutraukė virvę, puolė man prie kojų nuleidęs galvą žemyn, lyg maldaudamas jo pasigailėti ir nežudyti.

Tas mane dar labiau nustebino ir sujaudino kaip karvės ašaros ir aš pačiai tariau:

– Aš jo negaliu aukoti, tu man prieštarauti nemėgink!

Ta nedorėlė visai nepaisė mano noro ir tol mane ėdė, kol aš nusileidau. Aš surišau vargšą gyvulėlį, paėmiau peilį ir jau pridėjau prie gerklės pjauti, bet jis apsipylęs ašaromis ėmė taip gailiai vaitoti, ir man taip suspaudė širdį, jog aš nebetekau drąsos jį žudyti. Peilis man iškrito iš rankų, ir aš griežtai pasakiau pačiai, kad aukai reikalauju kito veršio, o ją kiek apmaldžiau, žadėdamas tą paaukoti kitų metų Baimo šventei.

Kitą dieną mano kerdžius atėjęs prašė leidimo pakalbėti su manim vienu. Jis pasakė, kad jo duktė mokanti kerėti ir norėtų su manim pasimatyti. Aš liepiau ateiti, ir ji man pasakė, kad, kai buvau kelionėj, mano pati pavertusi vergę į karvę, o vaiką į jaučiuką. Ji nebegalinti atversti vergės, paaukotos karvės pavidalu, bet ji galinti man gražinti įsūnį, jei aš sutikčiau ją paimti už marčią ir leisčiau nubausti mano pačią, kaip ji nusipelnę.

Gavusi mano sutikimą mergaitė paėmė indą, pilną vandens, ištarė kokius man nesuprantamus žodžius ir apliejo tuo vandeniu veršiuką, ir tas tą pačią akimirką atvirto į vaikina.

– Sūnau mano, brangiausias mano sūnau! – sušukau aš, neapsakytai nudžiugęs ir glausdamas ją prie krūtinės. – Ta mergaitė išvadavo tave iš baisių kerų, ir aš tik norėčiau paklausti, ar sutinki savo išvaduotoją paimti už pačią, kaip aš jau pažadėjau.

Mergaitė buvo labai graži, ir jis su džiaugsmu sutiko, bet prieš vestuves ji pavertė mano pačią į stirną, ir štai ją čia matote!

Po kiek laiko mirė įsūnio pati, ir jis iškeliavo į tolimus kraštus. Negaudamas žinių apie ją jau keleri metai aš einu per žmones, bene išgirsiu, kur jis dingo. Bijodamas palikti kam pačią, kol grįšiu namo, ją vedžioju visur su savim. Tokia tai mano ir mano pačios istorija. Argi ji nėra labai nepaprasta ir nuostabi?

– Tiesą kalbi, – atsakė džinas. – Ir dėl tos priežasties dovanaju pirkliui pusę kaltybės.

Baigus istoriją pirmajam keleiviui, antrasis, kur buvo atsivedęs du juodus šunis, kreipdamasis į džiną tarė:

– Aš apsakysiu, kas atsitiko man ir tiem dviem juodiem šunim, kur čia prie manęs yra. Išgirdęs tą pasakojimą, tikiuosi, tu dovanosi pirkliui antrą kaltės pusę.

– Sutinku dovanoti, – atsakė džinas, – jei tavo istorija bus įdomesnė už stirnos istoriją.

Ir antrasis keleivis pradėjo pasakoti.

KELEIVIS IR DU JUODI ŠUNYS

Didis dvasių viešpatie, žinok, jog mes čia trys broliai – aš ir tie du juodi šunys. Mūsų tėvas mirdamas paliko mums po tūkstantį auksinių. Su tais pinigais mes visi pradėjom varyti prekybą. Aš likau namie, o mano broliai pasitraukė iš savo krašto ir ėmė prekiauti svetur.

Jiems verstis nepasisekė, viską prakišo ir po metų grįžo nieko neturėdami. Aš džiaugiausi juos pamatęs, man geriau buvo pavykę, ir aš jiems daviau po tūkstantį auksinių, kad vėl galėtų kibti į prekybą. Tada jie ėmė įkalbinėti mane leistis kartu su jais į užjūrius su prekėmis. Aš iš pradžių atsisakiau. Jie ir toliau nesiliovė įkalbinėję, aš priešinausi išstisus penkerius metus, bet pagaliau nusileidau.

Kai atėjo metas apsirūpinti prekėmis apyvartai, tai pasirodė, kad jie nei vienas nebeturėjo nieko iš tų tūkstančių auksinių, kur buvau jiems davęs. Bet aš jiems nė pusės žodžio nesakiau. Priešingai, tuomet mano turtas buvo išaugęs lig šešių tūkstančių auksinių, jiems vėl daviau po tūkstantį, tiek pat pasiėmiau sau, o likusius tris tūkstančius užkasiau į žemę vienam savo namų kampely.

Prisipirkę prekių mes nusisamdėm laivą ir sulaukę gero vėjo išplaukėm į jūrą. Po dviejų mėnesių kelionės mes privažiavom vieną uostą, išlipome tenai ir turguj pelningai pardavėme savo prekes. Ypač gerai pardaviau aš, laimėjau dešimt už vieną.

Mums susirengus grįžti atgal aš sutikau ant jūros kranto moterį, labai gražią, bet vargingai apsidariusią. Ji stačiai priėjo prie manęs, pabučiavo ranką ir rimčiausiai pasakė, kad aš ją vesčiau. Pradžioj aš nenorėjau sutikti, visaip atsisakinėjau, bet ji prikalbėjo tiek gerų daiktų apie save: kad ji būsianti geriausia man žmona pasauly, kad nereikėtų žiūrėti į menką jos apdarą, ir pagaliau nusileidau. Aš daviau pasiūti jai gerus drabužius, paskui padarėm vedybų raštus ir kartu išplaukėm iš tos vietos. Mano pati pasirodė visais atžvilgiais tikrai puiki moteriškė, ir aš pradėjau kasdien labiau ją mylėti.

O mano abu broliai, kuriems reikalai ne taip gerai klojosi, ėmė pavydėti man laimės. Jiems buvo baisiai pikta, kad aš visur turėjau geresnį pasisekimą, ir jie nutarė mane nužudyti. Vieną naktį mane ir pačią miegant paėmė ir įmetė į jūrą.

Vos įmestą į vandenį paėmė ji mane ir išnešė ant salos kranto. Išaušus ji man tarė:

– Matai, vyreli, kad gelbėdama tau gyvybę aš nemenkai atsilyginau už tavo gerą širdį. Žinok, kad aš esu fėja ir tau pasirodžiau su prastu apdaru ant jūros kranto, kada rengeisi išplaukti, tik norėdama išbandyti tavo gerumą. Tu pasielgei kilniai, ir aš džiaugiuosi gavusi proga tau atsidėkoti. Bet aš esu didžiai pasipiktinusi tavo broliais, ir tik jų gyvybę gali mane nuraminti.

Tie jos žodžiai mane be galo nustebino. Aš gražiausiai padėkojau fėjai už jos man parodytą malonę, o paskui tariau:

– Mano brangioji, prašom dovanoti mano broliams.

Nors jie labai man nusikalto, bet aš nesu toks žiaurus, kad norėčiau jų mirties.

Aš apsakiau tada, ką buvau jiems gero padaręs, bet tas dar padidino jos pasipiktinimą, ir ji sušuko:

– Tuoju griebsiu tuos nedėkingus išdavikus ir atkeršysiu už viską! Aš sunaikinsiu laivą ir prigirdysiu juos jūroj!

– Mano geroji, – maldavau aš, – dėl viešpaties aukštybių dovanok jiems! Pamiršk savo rūstybę, atsimink, kad jie yra mano broliai ir kad mes už piktą turime mokėti geru!

Tie žodžiai apramino ją. Ji paėmė mane ir vienu akimirkiniu nunešė nuo salos ant mano namų stogo. Aš nusileidau į apačią, atsidariau duris ir iškasiau iš žemės tuos tris tūkstančius auksinių, kur buvau paslėpęs. Pažįstami pirkliai ir kaimynai sveikino mane laimingai sugrįžus. Parėjęs namo radau du juodus šunis, ir jie priėjo prie manęs nuleidę galvas. Aš labai stebėjausi ir negalėjau spėti, iš kur tie šunys atsirado. Bet tuoju pasirodė fėja ir pasakė:

– Mano žmogau, nesistebėk, iš kur tie šunys atsirado! Tai yra tavo broliai!

Tas jos pasakymas mane baisiai sujaudino, ir aš paklausiau, kokia galybė juos taip pakeitė.

– Tai aš tą padariau, – atsakė ji, – ir tuo pačiu laiku pakandinau jų laivą. Tu praradai visas savo prekes, kur buvo tame laive, bet nebijok, aš tau atlyginsiu kitu būdu. O tavo brolius aš pasmerčiau penkerius metus būti šunimis. Už savo klastą jie teisingai nusipelnė tokios bausmės.

Tai pasakiusi ji paaiškino, kur prireikus galėčiau ją rasti, ir pranyko iš akių.

Tie penkeri metai jau baigiasi, tai aš keliauju, ieškodamas jos.

Taip pabaigė kalbą antras keleivis, atsivedęs du juodus šunis.

Nutilo visi, kurie klausėsi, o keleivis tarė džinui:

– Tokia mano istorija, dvasių viešpatie! Argi ji nėra labai nuostabi?

– Tai tiesa, – atsiliepė džinas, – ir dėl tos priežasties aš nuimu antrą man pirklio padarytos kaltės pusę.

Sulig tais žodžiais džinas pakilo ir išnyko dūmų debesų. Didelis buvo pirklio ir abiejų keleivių džiaugsmas.

Pirklys labai gražiai padėkojo savo išvaduotojams. Jie taip pat džiaugėsi galėję nekaltą išgelbėti nuo mirties, ir atsisveikinę su juo kiekvienas patraukė savo keliu. Pirklys sugrįžo pas pačią ir vaikus ir ramiai pabaigė savo gyvenimo dienas.

Kalifas ir agurkai

Vieną rytą kalifas Ben Zaidas išjojo medžioti su būriu savo linksmų draugų. Jojant per girią kalifas pamatė elnią ir ėmė vytis. Elnias labai greitai bėgo, kalifas vis vijosi ir toli paliko savo draugus.

Netrukus elnias dingo kalifui iš akių, tada jis sustabdė arklį ir nulipo žemėn. Buvo graži saulėta diena, ir jis atsisėdo po medžiu. Jis buvo visas dulkinas, drabužį susidraskęs į medžių šakas, bet to nepaisė: niūniavo sau smagią dainelę ir gėrėjosi gražia gamta – ne kasdien jis galėjo būti taip vienas.

Kiek pabuvęs išgirdo lapsint asilo kanopas keliuku, einančiu per mišką į jo rūmą. Netrukus jis išvydo laukininką ir jo asilą, apkrautą pintinėmis su agurkais. Kalifas prasijuokė.

– Sveikas gyvas, bičiuli, – tarė jis. – Kurgi taip keliauji su tais agurkais?

– Parduoti juos kalifui, – atsakė didžiuodamasis laukininkas.

– O kur tu gavai tų agurkų dabar? – klausė kalifas. – Agurkai šiuo metu labai retas daiktas!

– Tikrai retas, – tarė laukininkas. – Matai, aš keliauju iš Kuzo krašto, kur, kaip gali pats žinoti, sausra didelė vargino žmones dvejus metus. Bet šiais metais pradėjo lyti, ir aš tuojau pasėjau agurkus. Per kelias savaites jie užaugo! Prisi-raščiau, kiek gali panešti mano asilas, ir dabar keliauju juos parduoti kalifui.

– Ir kodėl gi kalifui?

– Dėl dviejų priežasčių, – sakė laukininkas. – Viena, tik kalifas Ben Zaidas geriausiai pažįsta naujų daržovių skonį, antra, kaip žmonės kalba, jis nelabai spaudžiasi su pinigais!

Kalifas išdidžiai pakėlė galvą ir tarė:

– Ir kiek manai iš jo prašyti už tuos agurkus?

– Tūkstančio dinarų, – atsakė laukininkas.

Kalifas jam tarė:

– Ir negalvok apie tūkstantį dinarų! Tai baisūs pinigai! Valdovas tikrai nesutiks tau tiek mokėti!

– Tada prašysiu penkių šimtų, – atsiliepė laukininkas.

– Neduos tau nei penkių šimtų!

– Gal trijų šimtų.

- Nesitikėk nei trijų šimtų.
- Dviejų šimtų.
- Bet ir tai dar daug, – sakė kalifas, purtydamas galvą.
- O šimtas jau tikrai nedaug! – aiškino laukininkas.
- Vargšas nusiminė ir sunkiai atsidusęs tarė:
- Ar sveikas iš tiesų galvoji, kad šimtas daug? Tada aš nusileisčiau gal už penkiasdešimt.
- Galimas daiktas, jis atsisakys mokėti ir penkiasdešimt.
- Tada aš būsiu labai nelaimingas, – pasakė laukininkas, – ir turėsiu nusileisti už trisdešimt.
- O jei kalifas nenorės mokėti nei trisdešimt dinarų?
- Laukininkas nuo tų žodžių įtūžo:
- Tuo kartu... aš... aš... nuvesiu savo asilą prie jo sosto. Štai kas bus! Kalifas, kurs negali užmokėti trisdešimt dinarų už agurkus šiuo metu, yra niekam tikęs!
- Tai girdėdamas kalifas vos neplyšo juokais.
- Nesikarščiuok taip, bičiuli, – šoko valdovas jį raminti, – gal kalifas brangiai tau užmokės, ir viskas pasibaigs gerai.
- Pamažu laukininkui pyktis praėjo ir jis vėl pasidarė smagesnis.
- Tie agurkai gražūs, – tarė jis, – ir šiuo laiku retas daiktas! Antra vertus, visi žino, koks mūsų kalifas yra dosnus!
- Laimingos kelionės, – atsiliepė kalifas, – ir gero pasisekimo!
- Sulig tais žodžiais sėdo jis ant savo arklio ir nulėkė kaip

vėjas, vos spėjęs ženklų atsisveikinti su laukininku. Atvykęs į rūmą tuojau pradėjo rengtis. Nusiprausė ir apsiliko karališkus drabužius. Paskui atsisėdo į savo sostą.

Jis pasišaukė vizirį ir tarė jam:

– Jei čia pasirodys laukininkas su dviem pintinėm agurkų, tuojau man jų atvesk.

Netrukus laukininkas buvo didžiojoj priėmimo salėj. Jis nepažino, kad kalifas yra tas jo sutiktas miške medžioklis, ir tarė:

– Žinodamas, kaip maloningas valdovas mėgsti agurkus, ypač šiuo laiku, aš keliavau ilgą kelionę nuo Kuzo lig čia ir atgabenau geriausių savo žemės daržovių.

Kalifas liepė viziriui paimti paragauti vieną jo agurką.

Laukininkas padavė agurką viziriui, o tas nunešė jį kalifui. Valdovas atkando, paragavo ir klausia:

– Kiek už tuos agurkus tu nori, geras žmogeli?

– Tūkstančio dinarų, viešpatie maloningas, – atsakė laukininkas.

– Tūkstančio dinarų? Negirdėtas daiktas! Neškis juos sau atgal!

– Ar nesiteiktų tavo didybė duoti penkis šimtus? – tarė laukininkas.

– Žinoma, ne! Aš negaliu išmesti tiek pinigų už agurkus, nors jie ir tokie ankstyvi!

– O jei aš prašyčiau taip trijų šimtų?

– Ne, dar per daug! – sakė kalifas.

– Prašom leisti, šviesiausias valdove, – tarė laukininkas, – priminti, kad mes turėjom dvejus sausros metus Kuzo krašte, kad čia yra pirmos daržovės per dvejus metus. Ar negalėtum duoti bent du šimtelius dinarų?

– Ar čia agurkų pardavimas, ar labdarybė? – klausė kalifas. – Aš nesu linkęs duoti dviejų šimtų dinarų už paprastus agurkus.

– Tada bent šimtą, – nedrąsiai beprašė laukininkas. – Prašom atsiminti, kad aš atgabenau juos tiek kelio!

– Ar aš turiu apmokėti tavo kelionę, ar tavo agurkus? – kalbėjo kalifas. – Ne, ir šimtas dar per daug.

– Tegu būna jau penkiasdešimt.

– Ne, nei penkiasdešimt, net nei trisdešimt, – sušuko kalifas.

– Net nei trisdešimt? – staiga laukininkas suprato, kas buvo kalifas. – Tokiu būdu, – tarė jis paraudonavęs, – mano asilas kieme, tvirtai pririštas...

Kalifas prapliupo juokais ir baisiai juokėsi, kartu su juo juokėsi visa salė, galop ėmė juoktis pats laukininkas, ir jų juokas buvo toks didelis, net asilas, pririštas prie žiedo kieme, pradėjo garsiai žvengti.

Kada galop nustojo juoktis, kalifas tarė:

– Aš pirksiu iš tavęs agurkus, bičiuli, ir duosiu lygiai tiek, kiek tu prašei.

Paskui tarė viziriui:

– Išmokėk tam žmogui tūkstantį ir penkis šimtus, tris

šimtus ir du šimtus, šimtą ir penkiasdešimt ir dar trisdešimt dinarų!

Viziris bematant atskaitė tuos pinigus. Vadinasi, jis išmokėjo laukininkui du tūkstančius šimtą aštuoniasdešimt aukso dinarų.

Laukininkas grįžo namo turtingas žmogus, o kalifas valgė iš jo nupirktus agurkus dešimtį dienų.

Ali Baba ir keturiasdešimt plėšikų

Labai seniai viename Persijos mieste gyveno du broliai var-
du Kasimas ir Ali Baba.

Kasimas vedė pačią, turėjusią didelę krautuvę ir gražų
gabalą žemės, ir jis tapo turtingu ir žinomu mieste žmo-
gum.

Ali Baba vedė pačią tokią pat vargšę kaip jis pats ir gyve-
no menkoj trobelėj. Visas jo turtas buvo trys asilai, su tais
gabeno iš miško malkas į miestą ir stūmėsi šiaip taip.

Kartą Ali Baba nukeliavo į mišką, prisikirto malkų, kiek
galėjo panešti jo asilai, tik galvą kilst – aukštai ore dulkių
debesys slenka artyn į tą pusę! Įsižiūrėjęs geriau pamatė
pulką raitų vyrų, greitai jojančių į mišką.

Neabejodamas, kad čia kokie plėšikai, jis pametė savo asi-

lus ir vienu akimirksniu įsliuogė į didelį šakotą medį. Iš čia, pasislėpęs už tankių lapų, jis galėjo matyti viską, kas darėsi.

Plėšikai priėjo tiesiai prie to medžio ir nušoko nuo arklių. Ali Baba suskaičiavo – jų buvo lygiai keturios dešimtys. Kiekvienas pririšo savo arklių už pavadžio prie medžio. Paskui jie nukilojo nuo arklių tokius sunkius maišus, jog Ali Baba nei kiek neabejojo, kad tie maišai pripilti aukso ir sidabro.

Plėšikų viršininkas su maišu ant pečių priėjo prie uolos šalia to medžio, kur buvo pasislėpęs Ali Baba, ir sušuko: „Sezamai, atsiverk!“ Tuoju uolos durys atsivėrė. Viršininkas su savo visais vyrais įėjo į vidų, ir durys vėl užsivėrė. Ten jie užtruko ilgokai. Tuo tarpu Ali Baba glūdėjo prisispaudęs prie medžio, drebėdamas iš baimės, kad kuris iš jų nepastebėtų jo ten tupint.

Pagaliau durys atsidarė ir plėšikai pradėjo lįsti laukan. Kai visi buvo išlinde, viršininkas vėl sušuko: „Sezamai, užsiverk!“ Durys vėl užsivėrė. Plėšikai atsirišo arklius ir nuėjo savo keliu.

Ali Baba gerokai palaukė tam medy, kol raitelių nebuvo daugiau matyti ir girdėti. Paskui atsargiai nulipo žemėn dairydamasis į visas puses, priėjo prie tos uolos ir ištare žodžius, kur buvo girdėjęs iš plėšikų viršininko: „Sezamai, atsiverk!“ Durys tuoju atsivėrė, ir jis įėjo į vidų. Šviesa krito pro mažą langiuką, iškaltą uolos viršuje. Visas vidus buvo užverstas brangių audimų ritiniais, šilkų

skaromis ir margais patiesalais, o aukso ir sidabro tiesiog krūvos gulėjo. Tas baisus turtas buvo priplėštas per daugelį metų. Tik įėjo Ali Baba į vidų, durys pačios užsivėrė, bet jos vėl atsivėrė, kai jis ištarė tą stebuklingąjį žodį. Tada jis atsivedė savo asilus ir tiek apkrovė juos maišais su auksu, kiek jie galėjo panešti. Kad kas nepamatytų, ką jis gabena, maišus apdėjo žabais. Paskui sušuko: „Sezamai, užsiverk!“ Durys užsivėrė ir Ali Baba patraukė su savo asilais atgal keliu į miestą.

Sugrįžęs namo sunešė maišus į pirkia, užsikišo duris ir papylė auksą žemėj. Išvydusi tokį turtą ir išgirdusi istoriją apie keturiasdešimt plėšikų, pati begal apsidžiaugė ir šoko skaičiuoti auksą, dėdama vieną pinigą prie kito.

– Mesk tą darbą, – tarė Ali Baba. – Tu niekados taip nesuskaičiuosi tų pinigų! Aš iškasiu duobę ir juos paslėpsime, baisu taip atvirai laikyti.

– Tiesą kalbi, vyreli, – atsakė pati, – bet man rūpi žinoti, kiek čia turim dabar pinigų. Kol tu kasi duobę, aš lėksiu pasiskolinsiu saiką ir sužinosime.

Nieko nelaukdama ji nubėgo pas vyro brolių Kasimą, gyvenusį netoli nuo jų. Kasimo nerado namie, paprašė jo pačios paskolinti saiką trumpam.

– Gerai, kiek tik reikia! – tarė Kasimo pati.

Ji išėjo paieškoti saiko, bet jai parūpo, kokius javus gali seikėti toks suskis Ali Baba. Ji padegutavo saiko apačią, galvodama, kad seikėjant prilips tų javų koks grūdėlis.

Svaiginančios arabų pasakos „Tūkstantis ir viena naktis“ sugrįžta

Seniai seniai Persijoje viešpatavo sultonas Šachrijaras. Jis buvo teisingas ir išmintingas valdovas, mylėjęs savo tautą ir žmoną. Tačiau skaudi žmonos netektis dėl kitos moters klastos šį geros širdies vyrą pavertė žiauriu ir negailestingu. Bijodamas dar kartą patirti klaidą, Šachrijaras prisiekia kasdien vesti vis kitą mergelę ir po nakties ją nužudyti.

Bandydama išvengti mirties, naujausia sultono žmona Šecherazada kiekvieną vakarą Šachrijarui seka po pasaką, kas kart nutylėdama pabaigą. Šios istorijos tokios įtraukiančios, kad sultonas turi vis atidėti žmonos egzekuciją. Po tūkstančio ir vienos nakties Šecherazados gyvybė bus išgelbėta amžiams.

Šios pasakos – tai tikra stebuklų karalystė: užburti laivai, deimantų slėniai, puikiausi rūmai dykumose, į gyvulius paversti žmonės, visas ligas gydantys obuoliai ir daugybė kitų neregėtų dalykų. Istorijų turinys taip gudriai sumazgytas, jog skaitydamas niekad nepažinai, kas atsitiks toliau. Tačiau tai ne tik vaizduotės žaismas, „Tūkstančio ir vienos nakties“ pasakos taip pat atskleidžia ir viduramžių Rytų pasaulio kasdienybės vaizdą.

Užburiančios istorijos, surinktos iš Indijos, Persijos ir kitų arabų kraštų, pasakoja apie tikrąją ir antgamtinę meilę, turta ir skurdą, nesibaigiančius išbandymus ir klaidingą likimą. Pasakos „Tūkstantis ir viena naktis“, šimtmečiais perduodamos iš lūpų į lūpas, užrašytos daugybės autorių iš viso pasaulio, laikomos vienu geriausių ir reikšmingiausių literatūros istorijoje.

ISBN 978-609-466-706-0

9 786094 667060

TYTO ALBA

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt

